

Őszintén javaslom mindenkinek, hogy vegye meg, vegye kézbe, forgassa. Akkor is, ha ez a tartalmas mű szebb kivitelű érdemelt volna. A rossz minőségű papíron (amelyen Balázs Miklós láthatóan gondosan készült felvételei érdemtelenül gyengén mutatnak), egyenetlen, csúnya a nyomás, bár tudom, részben ez is papír kérdése. Rémületesen sok a sajtóhiba, a kötetben majdnem végig gyűröttek a lapok. Ez - feltételezésem szerint - a gyenge papírminőségen túl (pénzkérdés!) a szétzilált, öreg gép hibája (pénzkérdés!), amelynek hengere némi gépmesteri figyelmetlenség mellett „meghúzza” a papírt. De talán a gép minden tengelye kotyog és a legnagyobb figyelem is hiábavaló.

Kár. Gyergyószentmiklós is, a kötet gondos szerkesztője és szerzői is jobbat érdemelnének.

Megjelent a Státus Könyvkiadónál, Csikszeredában, 2001-ben.

dcs

* * *

Olvasói levél

Dr. Száva T. Sándor: Észrevételek Gudenus János könyvéhez, a szépvízi Császár / Zakariás családokkal kapcsolatosan

A család eredeti neve „Khonthikár”, ami örményül királyt jelent és innen magyarosodott „Császár” formára a betelepedést követően. Még tovább lépve, 1807-től kezdődőleg a család egyes tagjai a Szépvízen született Khonthikár Zádig (Zádig=Zakariás) keresztnéve után családnévként kezdték használni a Zakariás nevet. Csak példának okáért említsem ükanyámat, aki Császár Mária név alatt szerepelt, míg édes testvére Zakariás Lukács név alatt van eltemetve Szépvízen. Így került sor arra, hogy rossz adatokból kiindulva többen tévesen sorolták a szépvízi Császár család leszármazottait azon „ch”-ás Zachariás családok közé, akik a betelepüléskor Besztercén, Erzsébetvároson és Szamosújváron telepedtek le és később nemességet szereztek, de amelyeknek semmi közük nem volt a szépvízi „Császárok”-hoz (esetenként alias Zakariás), ahogy ezt Gudenus János „Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája” c. könyvében írja. A Császár család nem szerzett nemesi címet se, mint ahogy ezt is tévesen közli Gudenus, mert akkor az ilyent logikus, hogy Khonthikár név alatt kapták volna. Egyébként hivatalosan bizonyítható nemességet Szépvízen csak Szentpéteri János és testvére, Mihály szerzett 1840. júl. 19-én, amiről viszont egyáltalán nem tesz említést Gudenus. Ezt teljes bizonyossággal ellenőrizni lehet a meglevő anyakönyvek alapján, ahol a Szentpéteriek esetében pl. ettől a dátumtól kezdődőleg a nevük elé odatették a nemességet jelentő „nob.” szócskát. A Khonthikár család eredetileg a kézdivásárhelyi Kantán telepedett meg és innen költözött Szépvízre 1703-ban vagy 1704-ben. Azt a családfőt, aki Szépvízre költözött, Khonthikár Miklósnak hívták és az ő fia volt az a Khonthikár Zádig /1706-1782/, aki a tulajdonképpeni szépvízi családalapító volt. A kérdés csupán ott tevődik fel, hogy a most készülő „Nem nemesi eredetű örmény családok genealógiája” c. könyvben hogyan lesznek elhelyezve azok a szépvízi Császár nevezetűek, akiknek édes testvéreik Zakariás néven már bekerültek tévesen a nemesek közé. Mint ahogy őseink közül sokan magyarságuk bizonyítására és erősítésére pénzzel vettek nemességet (mert lehetett), napjainkban talán nem volna etikus dolog annak eldöntése ismeretségi alapon, hogy ki melyik könyvbe kerül be. Az utólagos „mea culpa” sem állja a helyét, mert 100 év távlatából ki tudja majd eldönteni az igazságot. A dokumentumnak szánt irodalom az nem üzlet, az a teljes valóságot kell tükrözze, mert mi sajnos megyünk, de a könyv maradandó lesz az utókor számára!

***

Gudenus János József: Amikor 1997-ben egy magyarörmény kiállítás apropóján felvetődött, hogy összeállítjuk az örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiáját, még távlati tervekben sem szerepelt, hogy majdan a nemességet nem szerzett családok anyaga is feldolgozásra kerül. Éppen ezért arra törekedtünk, hogy az erdélyi örmény családokból - függetlenül attól, hogy nemes, vagy *nem* nemes, minél több adatot regisztráljunk és a könyv rendeltetésének megfelelően, az utókor számára azokat megőrizzük.

Ez az elv érvényesült a könyv szerkesztése során, amely a nemességet nyert családok nem nemes ágait is feldolgozza, sőt, olyanokat is, akik névviselek ugyan, de bizonyíthatóan nem tartoznak ezekhez a családokhoz. (Pl: az igen nagy létszámú Gajzágók, Korbulyok, Novákok stb. nemesi ágai csupán néhány nemzedéket tesznek ki.) Ezen elv alapján került a könyvbe a Császár-Zakariás család is azzal az 504. oldalon

tett megjegyzéssel, hogy „Az 1750-ben magyar nemességet nyert Zacharias János családjához való kapcsolata ismeretlen”, quasi nem azonos azzal.

Szentpéteri János és testvére, Mihály 1840-es, állítólagos nemesítéséről nincs tudomásunk, sem a szakirodalomban, sem a nemesítéseket regisztráló Liber Regiusban nem található.

Most, hogy még nagyobb vállalkozást indítunk el a nem nemesi származású magyarörmény családok genealógiájának összegyűjtésével (az Angyaltól a Zsumerdig családig), módot kerítünk arra, hogy a Császár-Zakariás család is félreérthetetlenül a megfelelő kategóriába sorolódjék.

Köszönjük dr. Száva Sándor hasznos észrevételét s ezúton is kérjük munkánk sikere érdekében, hogy bocsássa a szerkesztőség rendelkezésére a birtokában lévő, fenti családra vonatkozó kiegészítő és helyesbítő adatait.

***

A kiadó megjegyzése: Válaszként arra, hogy „talán nem volna etikus dolog annak eldöntése ismeretségi alapon, hogy ki melyik könyvbe kerül be” és „a dokumentumnak szánt irodalom az nem üzlet”: távol áll mind a szerzőtől, mind a kiadótól bármiféle üzleti érdek. Gudenus a kiadási költségek javára lemondott a szerzői tiszteletdíjról és csupán tiszteletpéldányokra tartott igényt. A szerkesztő, az illusztrátor, a könyv tervezője, az anyaggyűjtés végzője is mind honorárium nélkül végezte munkáját.

A könyv költségei csak a papír és a nyomda árát jelentették.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja az adományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Megköszönjük az eddig hozzánk eljuttatott adományokat, továbbítjuk azokat. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta, fogadóidő minden szerdán 16-18 óra között.

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztő: Dávid Csaba, Munkatársak: dr. Borszéki Béla, Fancsali János

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft., Tördelés: Szőke Szabin, Harsáczki György